

Balıkesir
Üniversitesi

2024-2025

**BALIKESİR MESLEK
YÜKSEKOKULU**

**TASARIM BÖLÜMÜ
GRAFİK TASARIM
PROGRAMI**

**İŞVEREN/DİŞ
PAYDAŞ ANKETİ
DEĞERLENDİRME VE
İYİLEŞTİRME
RAPORU**

Birim adını yazınız

mailadres@balikesir.edu.tr

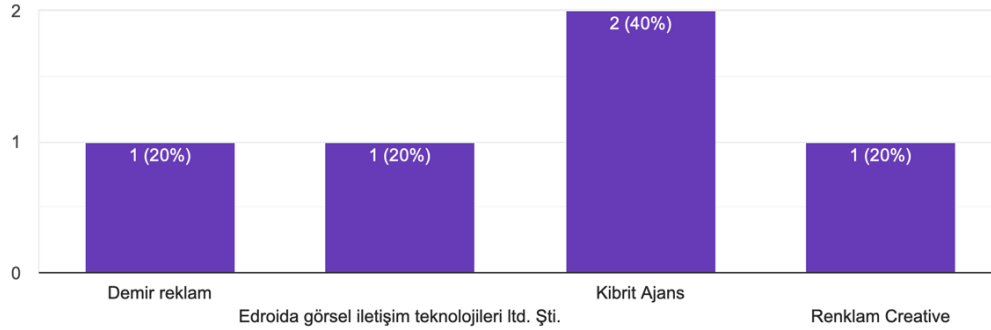
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
İŞVEREN/DIŞPAYDAŞ ANKETİ DEĞERLENDİRME VE İYİLEŞTİRME RAPORU

1. Giriş

Bu anket, işveren ve sektör temsilcilerinin, Grafik Tasarım Programı mezunlarının mesleki yeterlilikleri, sektör beklentileriyle uyumu ve programın iş hayatına katkısı hakkındaki görüşlerini almak amacıyla hazırlanmıştır. Anket, grafik tasarım sektörüyle doğrudan ilişkili çeşitli pozisyonlardaki (yönetici, grafik tasarımcı, kurucu ortak, koordinatör vb.) 5 farklı dış paydaştan toplanan yanıtlarla oluşturulmuştur. Bu çeşitlilik, yorumların sektörel bakış açısıyla dengeli olduğunu göstermektedir.

Kurumunuzu/İşyerinizi belirtiniz:

5 responses

Görevinizi belirtiniz: 5 responses

Yönetici / Grafiker

Koordinatör

Grafik tasarımcı

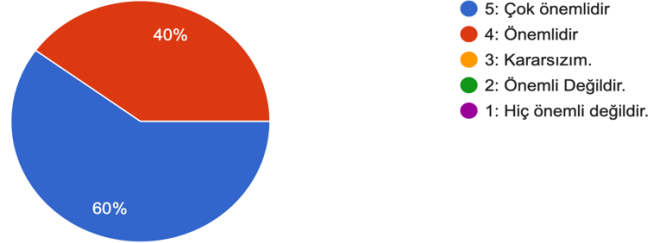
Kurucu ortak

İş Yeri Sahibi

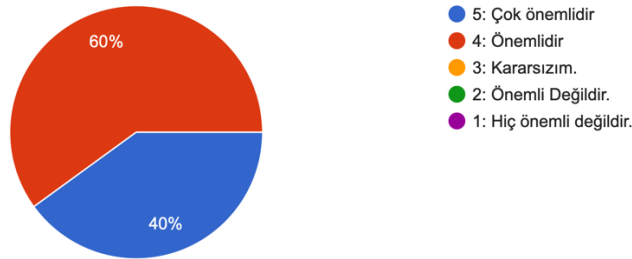

Kurumunuzda/işyerinizde üniversite mezunu çalışan tercih ederken aradığınız nitelikler/beceriler ile ilgili düşüncenizi önem düzeyine göre belirtiniz. 1- Eğitim Becerileri/Bilgisi
5 responses

Anket sonuçlarına göre, işverenler mezun tercihlerinde “Eğitim Becerileri/Bilgisi” kriterine yüksek düzeyde önem vermektedir. Katılımcıların %60’ı bu niteliği “çok önemli”, %40’ı ise “önemli” olarak değerlendirmiştir. Bu bulgu, mezunların sahip olduğu akademik bilgi ve becerilerin, işveren gözünde temel bir değerlendirme ölçütü olduğunu göstermektedir. Mezunların eğitimsel yeterliliklerinin, iş gücü piyasasında öne çıkmasını sağladığı anlaşılmaktadır.

2- Mesleki Yeterlilik
5 responses

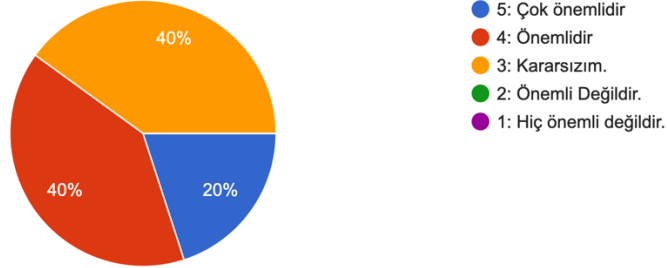

Grafikte yer alan verilere göre, işverenlerin mezun tercihlerinde “Mesleki Yeterlilik” kriteri de oldukça önemli bulunmuştur. Katılımcıların %60’ı bu niteliği “önemli”, %40’ı ise “çok önemli” olarak değerlendirmiştir. Bu durum, işverenlerin adaylardan sadece teorik bilgi değil, aynı zamanda uygulamaya yönelik güçlü mesleki beceriler beklediğini göstermektedir. Mesleki yeterliliğin, mezunların iş gücü piyasasında tercih edilmesinde belirleyici bir unsur olduğu sonucuna varılabilir.

3- Araç-Gereç Kullanma Becerisi Yeterlilik

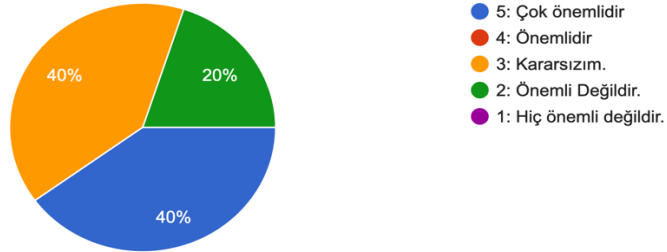
5 responses

Grafik incelendiğinde, işverenlerin üniversite mezunlarında “Araç-Gereç Kullanma Becerisi Yeterliliği”ne verdikleri önem dengeli dağılmıştır. Katılımcıların %40’ı bu beceriyi “önemli”, %20’si “çok önemli” olarak belirtirken, %40’ı ise “kararsız” kalmıştır. Bu durum, teknik yeterliliklerin sektöre ve pozisyona göre değişiklik gösterebileceğini; ancak genel olarak bu becerinin azımsanmadığını göstermektedir. Eğitim programlarında uygulamalı içeriklerin artırılması, bu yeterliliği güçlendirmek adına faydalı olacaktır.

4- Yabancı Dil

5 responses

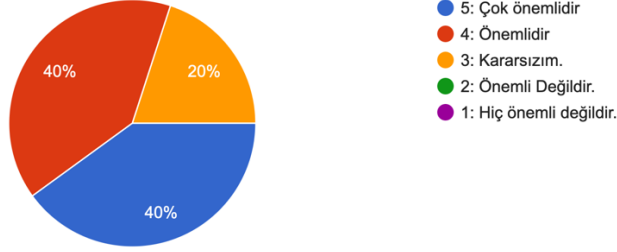

Grafikte görüldüğü üzere, işverenlerin yabancı dile verdiği önem değişkenlik göstermektedir. Katılımcıların %40’ı yabancı dili “çok önemli” ve %40’ı “önemli” olarak değerlendirirken, %20’si “önemli değil” görüşündedir. Bu sonuç, yabancı dil bilgisinin birçok kurum için değerli olduğunu, ancak bazı sektör ve pozisyonlarda daha az önemsendiğini ortaya koymaktadır. Eğitim kurumlarının öğrencilere temel düzeyde iletişim kurabilecekleri bir yabancı dil becerisi kazandırmaları, mezunların iş bulma şansını artıracaktır.

5- İşletme Becerileri

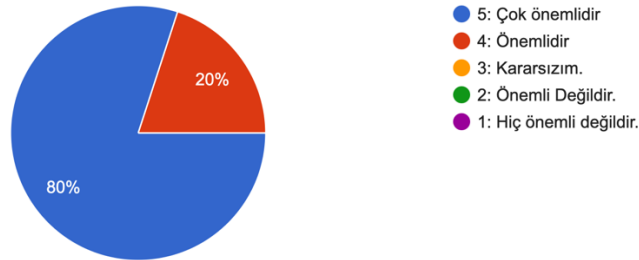
5 responses

Grafikteki verilere göre katılımcıların %40'ı işletme becerilerini “çok önemli” ve %40'ı “önemli” olarak değerlendirmiştir. Katılımcıların %20'si ise bu konuda kararsız kalmıştır. Bu sonuç, iş dünyasında yönetim, organizasyon, planlama gibi işletme becerilerine duyulan ihtiyacın yüksek olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, üniversite müfredatına temel işletme bilgileri ve uygulamalı derslerin entegre edilmesi, mezunların sektörel beklentilere daha uygun hale gelmesini sağlayacaktır.

6- Bilgisayar Becerileri

5 responses

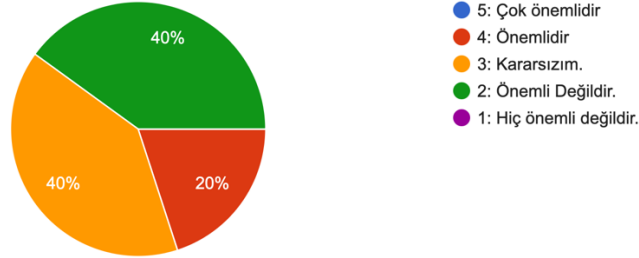

Grafikte görüldüğü üzere katılımcıların büyük çoğunluğu (%80) bilgisayar becerilerini “çok önemli” olarak değerlendirmiştir. Geriye kalan %20'lik kesim ise bu beceriyi “önemli” bulmaktadır. Bu durum, mezunların iş dünyasında başarılı olabilmeleri için dijital okuryazarlık ve yazılım kullanım yeterliliğinin kritik düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, eğitim programlarında bilgisayar destekli uygulamalara daha fazla yer verilmesi ve güncel dijital araçların etkin kullanımını sağlayacak içeriklerin artırılması önerilmektedir.

7- Çeşitli kişisel/kariyer gelişim programları kapsamında sertifikaya sahip olma (NLP, Etkili İletişim Teknikleri)

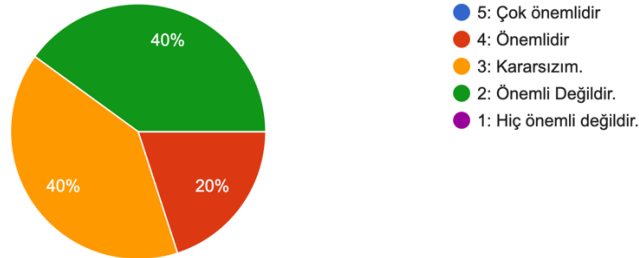
5 responses

Grafikte görüldüğü üzere, katılımcıların kişisel/kariyer gelişim programlarına (ör. NLP, etkili iletişim teknikleri) sahip olma konusundaki görüşleri çeşitlilik göstermektedir. Katılımcıların %40'ı bu tür sertifikaların önemli olmadığını belirtirken, %40'ı kararsız kalmış, yalnızca %20'si bu nitelikleri önemli bulmuştur. Bu durum, işverenlerin bu tür bireysel gelişim belgelerine sınırlı düzeyde önem verdiğini göstermektedir. Ancak, adayların iletişim ve kişisel gelişim becerilerini belgeleyen ek yeterliklere sahip olmalarının rekabet avantajı sağlayabileceği göz önünde bulundurularak, eğitim kurumları bu alandaki farkındalığı artırmaya yönelik çalışmalar yapabilir.

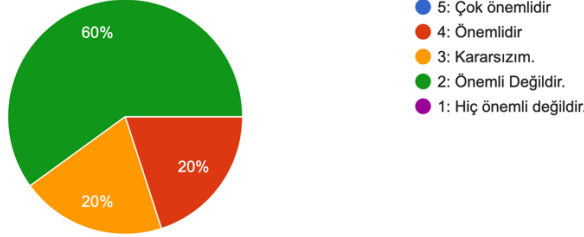
8- Proje Yönetimi, TÜBİTAK projelerinde görev alma

5 responses

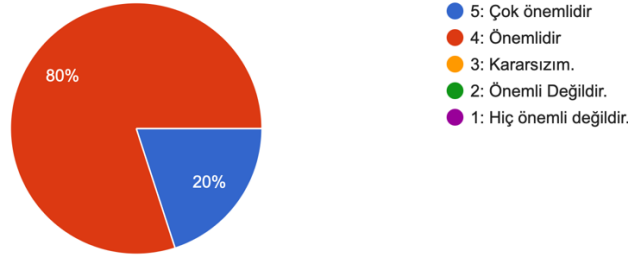
Bu bulguya göre, kişisel ve kariyer gelişimi destekleyen sertifikaların işverenler nezdinde henüz güçlü bir seçim kriteri haline gelmediği görülmektedir. Ancak bireysel gelişim, özellikle iletişim becerileri gibi iş hayatında önemli olan alanlarda, çalışan performansına dolaylı katkı sunabilir. Bu nedenle üniversitelerin, öğrencilerin bu tür programlara katılımını teşvik edecek rehberlik ve yönlendirme hizmetlerini güçlendirmeleri, mezunlarının istihdam edilebilirliğini artıracaktır. Ayrıca, iş dünyası ile yapılacak iş birliği protokolleriyle bu tür sertifikaların tanınırlığı artırılabilir.

9- Mezun olduğu üniversite
5 responses

Grafikte yer alan veriler, mezun olunan üniversitenin işverenler için belirleyici bir kriter olmadığını ortaya koymaktadır. Katılımcıların büyük bir kısmı bu unsurun “önemli olmadığını” belirtmiştir. Bu durum, işe alım sürecinde üniversite adından çok bireyin sahip olduğu bilgi, beceri ve yetkinliklerin ön plana çıktığını göstermektedir. Bu doğrultuda, üniversiteler mezunlarının niteliklerini geliştirmeye odaklanmalı; uygulamalı eğitim, staj olanakları ve sektörel iş birlikleriyle öğrencilerin donanımını artırmalıdır. Ayrıca kariyer hizmetleri birimlerinin öğrencilere bireysel yetkinliklerini öne çıkaracak portfolyo ve özgeçmiş hazırlama desteği vermesi önemlidir.

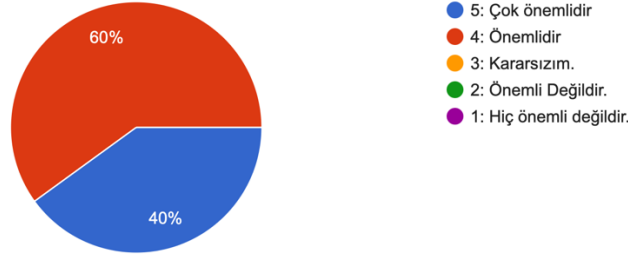
10- Diksiyon
5 responses

Grafikteki verilere göre, işverenlerin büyük çoğunluğu diksiyonu önemli bir kriter olarak değerlendirmektedir. Katılımcıların tamamı diksiyona önem atfetmiş, büyük kısmı bunu “önemli” bulduğunu ifade etmiştir. Bu durum, bireyin kendini doğru, anlaşılır ve etkili bir şekilde ifade edebilmesinin, mesleki yeterlilik kadar değerli görüldüğünü göstermektedir. Bu nedenle üniversite düzeyinde öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik diksiyon, etkili konuşma ve sunum teknikleri gibi uygulamalı derslerin müfredata eklenmesi faydalı olacaktır. Ayrıca kariyer merkezlerinde bu konularda atölye çalışmaları düzenlenmesi önerilmektedir.

11- İş tecrübesi

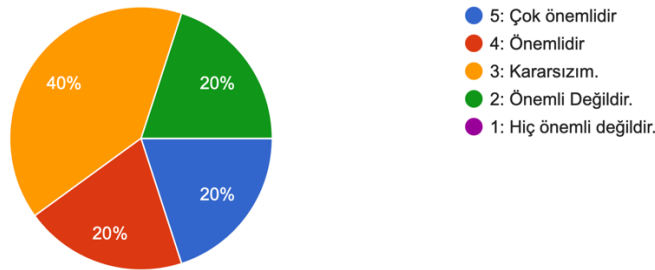
5 responses

Grafikteki verilere göre iş tecrübesi, işverenler açısından oldukça önemli bir kriter olarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların tamamı iş tecrübesini “önemli” ya da “çok önemli” olarak nitelendirmiştir. Bu durum, mezun bireylerin istihdam edilebilirliğinde sadece teorik bilgi değil, pratik deneyimin de belirleyici olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, üniversitelerin staj olanaklarını artırması, sektörel iş birlikleriyle uygulamalı eğitim programları geliştirmesi ve öğrencileri saha deneyimi kazanmaya teşvik etmesi önem arz etmektedir. Ayrıca mezuniyet öncesi portföy oluşturma ya da iş yeri uygulama dersi gibi uygulamalı faaliyetlerin teşvik edilmesi önerilmektedir.

12- Stajını gerçekleştirdiği kurum/firma

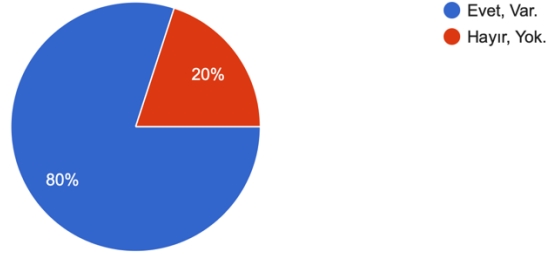
5 responses

Grafikteki verilere göre, işverenlerin “staj yapılan kurum/firma” konusundaki değerlendirmeleri farklılık göstermektedir. Katılımcıların eşit oranlarda “çok önemli”, “önemli”, “önemsiz” ve “kararsızım” yanıtlarını verdiği görülmektedir. Bu durum, staj yapılan yerin niteliğinin bazı işverenler açısından seçim kriteri olabileceğini, ancak genel olarak belirleyici bir faktör olmadığını göstermektedir.

Kurumunuzda Balıkesir Üniversitesi Balıkesir Meslek Yüksekokulu Tasarım Bölümü Grafik Tasarım Programı mezun olan çalışanınız var mı?

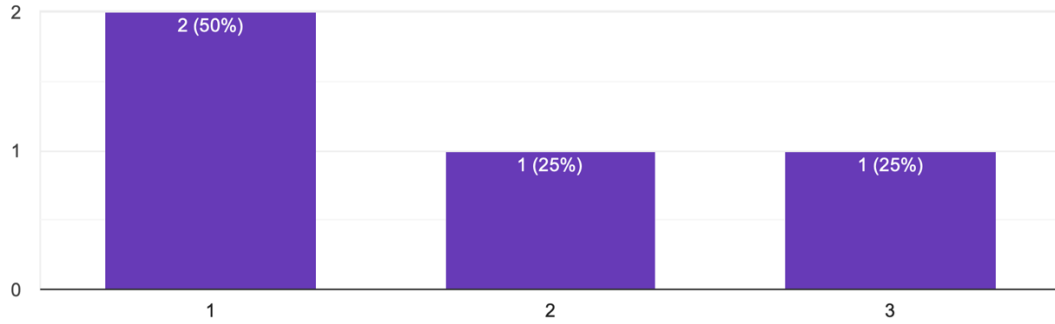
5 responses

Ankete katılan kurumların büyük çoğunluğunda (yüzde 80) Balıkesir Üniversitesi Balıkesir Meslek Yüksekokulu Tasarım Bölümü Grafik Tasarım Programı mezunu çalışan bulunduğu görülmektedir. Bu durum, mezunların sektörde istihdam edildiğini ve programın iş gücü piyasasında karşılık bulduğunu göstermektedir. Bu veriler, programın mesleki yeterlilikler açısından alana katkı sunduğunu desteklemektedir. Kurumlarla iş birliğini artıracak mezun izleme ve staj-iş fırsatları geliştirme çalışmaları bu güçlü yönü daha da pekiştirebilir.

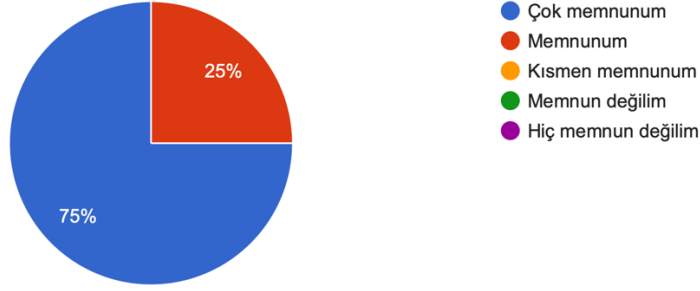
Yanıtınız Evet ise Kurumunuzda Balıkesir Tasarım bölümünden mezun olan çalışan sayısını belirtiniz

4 responses

Kurumunuzda Balıkesir Meslek Yüksekokulu Tasarım Bölümünden mezun olan çalışanınız var ise, çalışanınızdan genel olarak memnuniyet derecenizi belirtiniz.

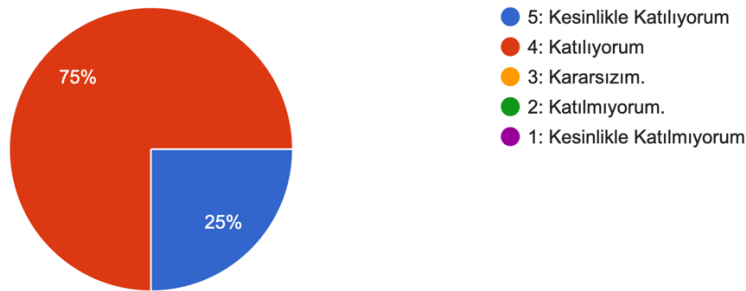
4 responses

Anket sonuçlarına göre, Balıkesir Meslek Yüksekokulu Tasarım Bölümü mezunu çalışanlardan kurumların büyük çoğunluğu memnuniyet bildirmiştir. Katılımcıların %75'i "Çok memnunum", %25'i ise "Memnunum" seçeneğini işaretlemiştir. Hiçbir katılımcı olumsuz görüş bildirmemiştir. Bu durum, program mezunlarının sektörde yeterli donanımına sahip olduklarını ve iş yerlerinde olumlu performans sergilediklerini göstermektedir. Bu olumlu geri bildirim, eğitim kalitesinin ve müfredatın sektör beklentileriyle uyumlu olduğunu desteklemektedir.

Balıkesir Üniversitesi Balıkesir Meslek Yüksekokulu Tasarım Bölümünden mezun olan çalışanınızın aşağıda belirtilen özellikleri kazanma durumu hakkınd... 1) Etkili sosyal iletişim becerisini kazanmıştır.

4 responses

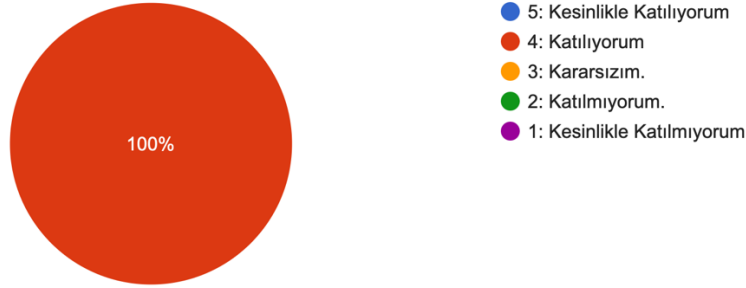
Grafikteki verilere göre, Balıkesir Meslek Yüksekokulu Tasarım Bölümü mezunu çalışanların "etkili sosyal iletişim becerisi" kazanmış olduğu yönünde genel bir uzlaş bulunmaktadır. Katılımcıların %75'i bu ifadenin doğru olduğunu belirtmiş, %25'i ise "kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir. Hiçbir katılımcı olumsuz bir görüş

bildirmemiştir. Bu durum, mezunların iş yerlerinde sağlıklı iletişim kurabildiklerini ve bu yetkinliği eğitim sürecinde edindiklerini göstermektedir. Bu beceri, takım çalışması, müşteri ilişkileri ve iş yeri verimliliği açısından önemli bir kazanım olarak değerlendirilmelidir.

2) Bilgiye kolay ulaşabilme becerisini kazanmıştır.

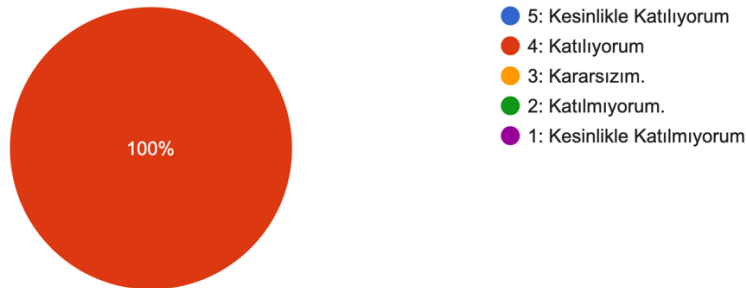
4 responses

Grafikte yer alan verilere göre, Balıkesir Meslek Yüksekokulu Tasarım Bölümü mezunu çalışanların tamamı “bilgiye kolay ulaşabilme” becerisine sahip oldukları yönünde değerlendirilmiştir. Tüm katılımcılar “katılıyorum” seçeneğini işaretlemiş, olumsuz ya da kararsız bir görüş bildirilmemiştir. Bu durum, mezunların bilgiye erişim yollarını etkili biçimde kullanabildiklerini ve bu becerinin iş ortamında olumlu karşılandığını göstermektedir. Eğitim programının bu yetkinliği kazandırmadaki başarısı dikkat çekmektedir.

3) Bilgiyi uygulamada kullanabilme becerisini kazanmıştır.

4 responses

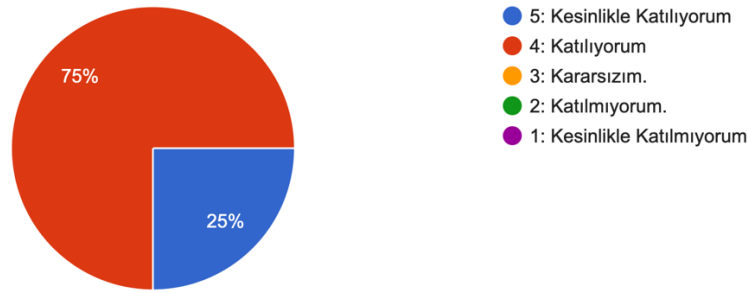

Grafikte yer alan verilere göre, katılımcıların tamamı Balıkesir Meslek Yüksekokulu Tasarım Bölümü mezunu çalışanların “bilgiyi uygulamada kullanabilme” becerisine sahip olduklarını ifade etmiştir. Tüm yanıtlar “katılıyorum” düzeyindedir; kararsızlık ya da olumsuz görüş belirtilmemiştir. Bu sonuç, eğitim programının yalnızca teorik bilgi değil, aynı zamanda bu bilgiyi pratiğe dönüştürebilme yeterliliğini de kazandırmada etkili olduğunu göstermektedir.

4) Ekip çalışmasına katılabilme becerisini kazanmıştır.

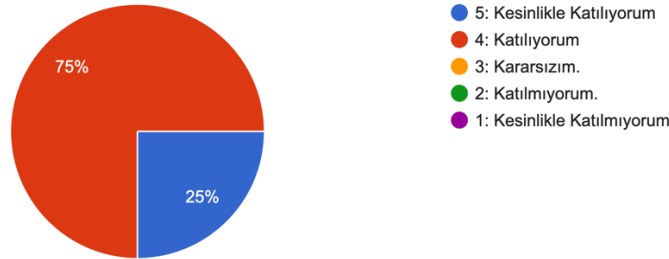
4 responses

Grafikteki veriler, mezunların ekip çalışmasına katılabilme becerisini büyük oranda kazandığını göstermektedir. Katılımcıların tamamı olumlu görüş bildirmiştir; bunların çoğunluğu “katılıyorum” ifadesini seçerken, bir kısmı da “kesinlikle katılıyorum” demiştir. Bu durum, mezunların iş birliği gerektiren ortamlarda verimli çalışabildiklerini ve bu yetkinliği eğitim sürecinde edindiklerini göstermektedir.

5) Problem çözebilme becerisini kazanmıştır.

4 responses

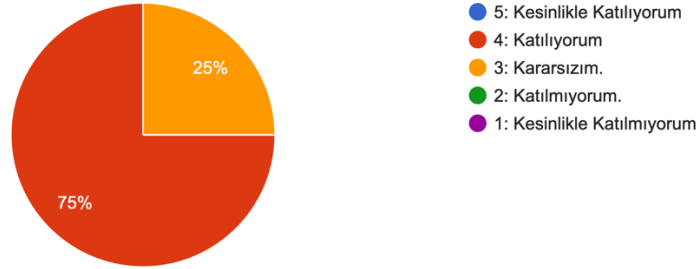
Grafikte yer alan sonuçlara göre, mezunların problem çözebilme becerisi kazandığı yönünde güçlü bir görüş birliği vardır. Katılımcıların tamamı bu ifadeye olumlu

yaklaşmış; büyük çoğunluğu “katılıyorum” şeklinde değerlendirme yaparken, bir kısmı “kesinlikle katılıyorum” yanıtını vermiştir. Bu durum, mezunların iş hayatında karşılaştıkları sorunlara çözüm geliştirme konusunda yeterli donanımına sahip olduklarını göstermektedir.

6) Karar verebilme becerisini kazanmıştır.

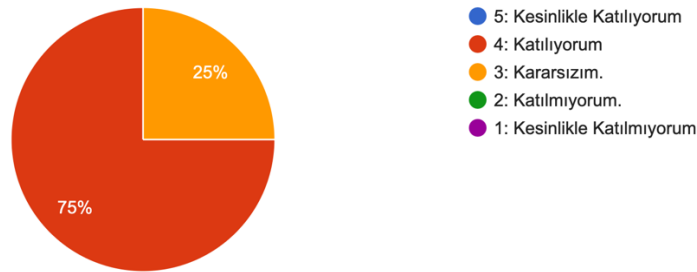
4 responses

Grafik verilerine göre, mezunların karar verebilme becerisi kazanmış olduğu yönünde genel bir olumlu kanaat bulunmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu bu ifadeye “katılıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Ancak az sayıda katılımcının “kararsızım” yanıtı vermesi, bu alanda gelişim fırsatları olduğunu düşündürmektedir. Program kapsamında öğrencilerin daha fazla karar verme pratiği yapabileceği uygulamalara yer verilmesi, bu yetkinliğin daha da güçlendirilmesini sağlayabilir.

7) Araştırma yapma becerisi kazanmıştır. verebilme becerisini kazanmıştır.

4 responses

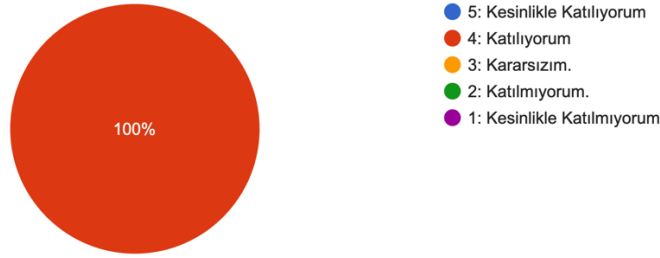
Anket sonuçlarına göre, mezunların büyük bir kısmının araştırma yapma becerisi kazandığı yönünde olumlu bir görüş mevcuttur. Katılımcıların çoğu bu becerinin kazanıldığını belirtirken, bir kısmı kararsızdır. Bu durum, program kapsamında araştırma

odaklı çalışmaların artırılmasının faydalı olabileceğini göstermektedir. Öğrencilere daha fazla proje tabanlı görevler verilerek araştırma yetkinlikleri desteklenebilir.

8) Sistematik yaklaşım yeteneğine sahip olabılme becerisini kazanmıştır.

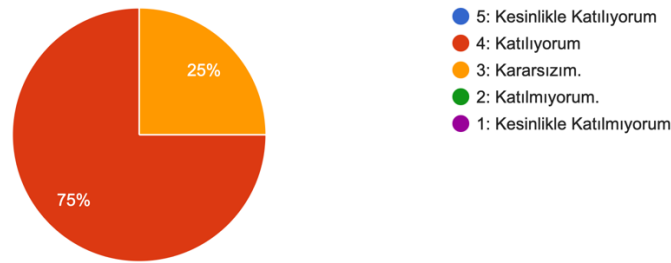
4 responses

Anket bulgularına göre, mezunların tamamı sistematik yaklaşım yeteneğine sahip olabildiklerini ifade etmiştir. Bu sonuç, programın bu beceriyi kazandırma açısından oldukça başarılı olduğunu göstermektedir. Bu kazanımın sürdürülebilirliği için eğitim içeriğinde planlama, analiz ve organizasyon becerilerini içeren uygulamalı çalışmaların devam ettirilmesi önerilmektedir.

9) Liderlik özelliklerine sahip olma becerisini kazanmıştır.

4 responses

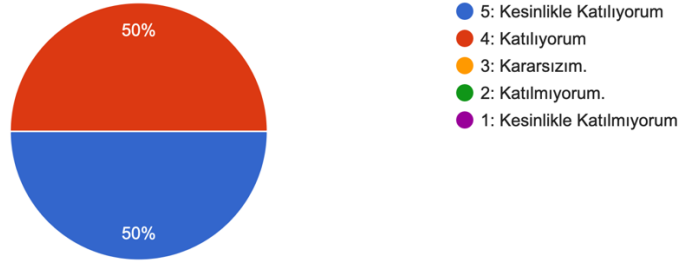
Katılımcıların büyük çoğunluğu mezunların liderlik becerilerine sahip olduğunu belirtmiş, ancak bir kısmı bu konuda kararsız kalmıştır. Bu durum, öğrencilerin liderlik rolü üstlenme konusunda daha fazla teşvik edilmesi gerektiğini göstermektedir. Öğrencilerin liderlik gelişimini desteklemek amacıyla grup projelerinde sorumluluk alma, kulüp faaliyetlerinde aktif görev alma ve liderlik temalı seminerler gibi fırsatların artırılması önerilmektedir.

10) Etik davranabilme becerisini kazanmıştır.

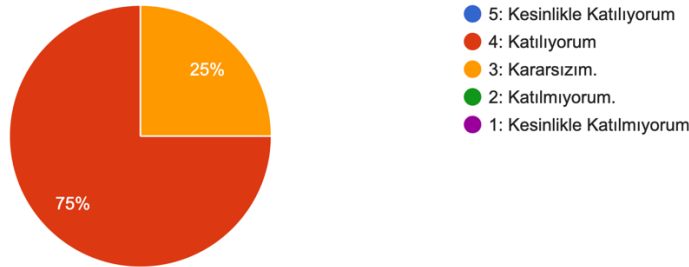
4 responses

Katılımcıların tamamı mezunların etik davranış becerisine sahip olduğunu belirtmektedir. Bu sonuç, programın etik değerler konusundaki kazanımlarının güçlü olduğunu göstermektedir. Bu yeterliliğin sürdürülebilirliği için eğitim programında etik senaryo çalışmaları, meslek etiği üzerine vaka analizleri ve disiplinler arası etik tartışmalar gibi uygulamalara yer verilmesi önerilmektedir.

11) Stratejik düşünebilme becerisini kazanmıştır.

4 responses

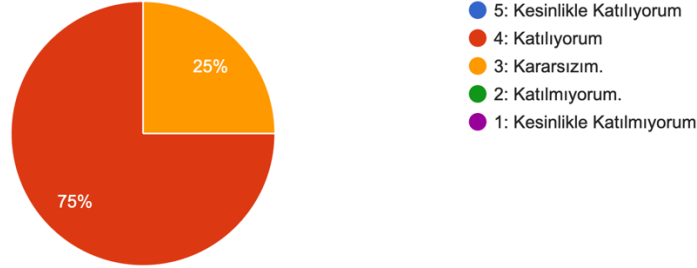
Katılımcıların çoğunluğu, mezunların stratejik düşünme becerisi kazandığını belirtmiştir. Bu olumlu değerlendirme, programın analitik ve bütüncül bakış açısı geliştirme konusunda etkili olduğunu göstermektedir. Stratejik düşünme becerisini daha da pekiştirmek amacıyla, proje bazlı öğrenme yöntemleri, senaryo analizleri ve karar verme simülasyonlarına daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

12) Hızlı karar verebilme becerisini kazanmıştır.

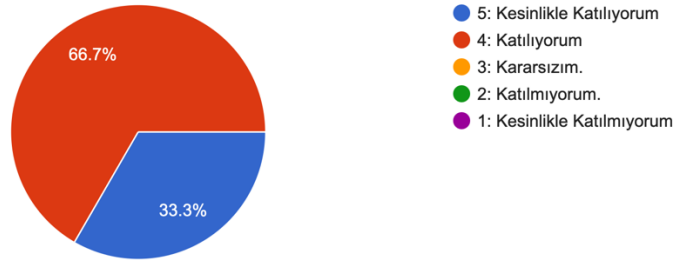
4 responses

Katılımcıların büyük çoğunluğu, mezunların hızlı karar verebilme becerisi kazandığını ifade etmiştir. Bu durum, programın pratik ve zaman yönetimi odaklı eğitim içerikleriyle desteklendiğini göstermektedir. Ancak bu becerinin pekiştirilmesi için, zaman kısıtlı uygulamalı çalışmalar ve problem çözme atölyeleri gibi etkinliklerin sayısının artırılması önerilmektedir.

13) Analiz-sentez yapabilme becerisini kazanmıştır.

3 responses

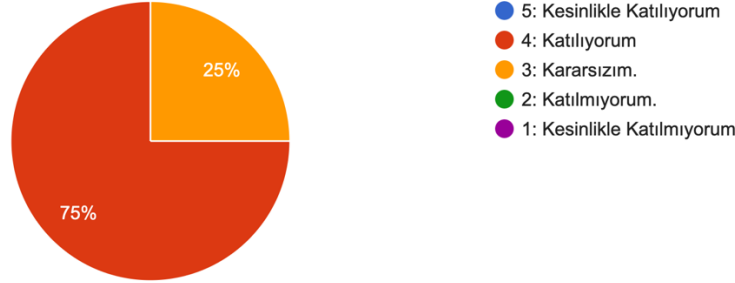

Katılımcıların %100'ü mezunların analiz-sentez yapabilme becerisine sahip olduğunu belirtmiştir (%66,7 “Katılıyorum”, %33,3 “Kesinlikle Katılıyorum”). Bu sonuç, programın eleştirel düşünme ve çözüm üretme becerilerine yönelik yeterli içerik sunduğunu göstermektedir. Bu yeterliliğin sürdürülebilirliği için proje bazlı çalışmaların devam ettirilmesi ve vaka analizlerinin daha fazla programa entegre edilmesi önerilir.

14) Öz eleştiri yapabilme becerisini kazanmıştır.

4 responses

Katılımcıların %75'i mezunların öz eleştiri yapabilme becerisine sahip olduğunu ifade etmiş, %25'i ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerin eleştirel düşünme ve kendini değerlendirme konusunda genel olarak yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Ancak bu becerinin daha da geliştirilmesi için öğrencilerin kendi çalışmalarına yönelik geri bildirim oturumları yapmaları ve akran değerlendirme yöntemlerinin daha etkin kullanılması önerilmektedir.

3. Değerlendirme

İşverenler genel olarak mezunların temel tasarım bilgisine, yaratıcı düşünce yeteneğine ve teknik araçları kullanma becerisine sahip olduğunu belirtmiştir. Bu, programın eğitim hedefleriyle sektörel beklentiler arasında örtüşme olduğunu gösterir. Katılımcılar, mezunların iletişim kurma ve takım içinde çalışma konularında ortalama-iyi düzeyde performans sergilediklerini ifade etmiştir. Ancak bazı işverenlerin bu alanda gelişim beklentisi taşıdığı da anlaşılmaktadır. Mezunların sektöre yönelik yazılım ve teknik becerilerle ilgili olarak genel anlamda yeterli oldukları, ancak gelişen teknolojilere adapte olma konusunda sürekli eğitim ve güncellenmiş içerik ihtiyacının olduğu belirtilmiştir. Bazı dış paydaşlar, üniversite-sanayi iş birliğinin daha da güçlendirilmesi gerektiğini; özellikle staj, proje ortaklıkları ve mezun izleme gibi uygulamaların artırılmasının faydalı olacağını vurgulamıştır.

Program mezunları sektörel açıdan temel yeterliliklere sahiptir. Yaratıcılık, tasarım bilgisi ve yazılım becerileri olumlu değerlendirilmiştir. İletişim, ekip çalışması ve mesleki güncellik alanlarında geliştirmeye açık noktalar bulunmaktadır. Dış paydaşlarla ortak proje, mentorluk ve sektör destekli ders içerikleri oluşturulması önerilmektedir.

İyileştirme Önerileri

- Öğrencilerin iletişim, öz değerlendirme ve takım çalışması becerilerinin gelişimi için uygulamalı ve etkileşimli ders içerikleri artırılmalıdır.
- Güncel tasarım yazılımlarına yönelik eğitimler sıklaştırılmalı; sektörde kullanılan yeni teknolojiler ders müfredatına entegre edilmelidir.
- Üniversite-sektör iş birliği güçlendirilerek, öğrencilerin staj deneyimleri artırılmalı ve sektörel mentorluk sistemleri kurulmalıdır.
- Mezunların mesleki gelişimlerini sürdürebilmeleri için mezunlara yönelik sertifikalı eğitim programları ve güncelleme modülleri tasarlanmalıdır.
- Ders içerikleri sektörel beklentilere göre güncellenmeli, portfolyo bazlı değerlendirme sistemleri yaygınlaştırılmalıdır.

